

63 RENTGENSKO SLIKANJE SPODNJEGA UDA

Matej Strnad

1. Kaj je rentgensko slikanje?

Rentgensko slikanje je način prikaza struktur v telesu, pri katerem uporabljamo rentgenske žarke. Rentgenski žarki so elektromagnetno valovanje, ki jih dobimo, če v brezračnem prostoru najprej elektrone pospešimo, nato pa jih močno zavremo. Pri prehodu elektromagnetnega valovanja skozi telo se le-to oslabi v odvisnosti od strukture telesa. Tako je oslabitev večja pri prehodu skozi gostejšo snov (npr. kost), kot pa pri prehodu skozi manj gosto snov (npr. mišico). Zato kosti znatno bolj oslabijo žarke kot mehki deli. Če npr. slikamo nogo z rentgenskimi žarki, bo film za kostmi osvetljen veliko manj kot za mehki deli, na območjih, kjer je samo zrak, pa bo film najbolj počrnel. Kostni so na posnetkih torej svetlejši kot mehki deli.

Po prehodu skozi telo rentgenske žarke zberemo na fotografski film. Strukture, ki nam jih prikažejo, pa lahko shranimo ali na filmu ali v digitalni obliki. Rentgensko slikanje je neboleča preiskava.

2. Kakšen je namen rentgenskega slikanja spodnjega uda?

Namen rentgenskega slikanja spodnjega uda je postavitve diagnoze ali spremljanje določenih sprememb oz. bolezni, ki se nanašajo na strukture spodnjega uda, in sicer aseptične nekroze, spremembe na skeletu zaradi motene preskrbe z vitamini, vnetne spremembe kosti, bolezni sklepov, sistemske in politopne spremembe na okostju, kostni tumorji in poškodbe.

3. Kdo opravlja rentgensko slikanje spodnjega uda?

Rentgensko slikanje spodnjega uda opravljajo na oddelkih za radiologijo v vseh bolnišnicah, v zdravstvenih domovih in pri zasebnikih, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje te diagnostične preiskave.

4. Kdo vas na preiskavo napoti?

Na rentgensko slikanje spodnjega uda vas lahko napoti le zdravnik različnih specialnosti:

- zdravnik družinske medicine, če oceni, da je to potrebno, npr. pri sumu na degenerativne ali vnetne bolezenske spremembe in pri diagnostiki poškodb;
- kirurg – travmatolog v primeru poškodb;
- kirurg – ortoped v primeru degenerativnih, tumorskih, vnetnih sprememb na kosti;
- klinični specialist fizikalne medicine za potrebe fizioterapije.

Z napotnico se naročite pri enem od izvajalcev, kjer vam bodo določili datum preiskave. Na preiskavo boste naročeni v časovnem terminu, ki je odvisen od diagnostičnega problema in izvajalca. V nujnih oz. urgentnih primerih boste preiskavo opravili takoj.

5. Kako se na preiskavo pripravite?

Za rentgensko slikanje spodnjega uda *ne potrebujete posebne priprave*. Priporočljivo je, da pred slikanjem odstranite oblačila s spodnjega uda in da odstranite morebiten nakit (prstane na nogah, verižice okoli gležnja), saj se kovinski predmeti vidijo na rentgenski sliki in lahko motijo interpretacijo izvida. **Če ste noseči oz. obstaja možnost, da bi lahko bili noseči, morate pred preiskavo to povedati zdravniku ali rentgenskemu tehniku.**

6. Kako preiskava poteka?

Preiskava se opravi *ambulantno* in ne zahteva sprejema v bolnišnico. Rentgensko slikanje spodnjega uda se *ponavadi opravlja stoje*. Zgolj v primerih, ko bolnik ne more stati oz. mu to ne dopušča bolezensko stanje, se preiskavo lahko opravi tudi v ležečem položaju. Rentgenski tehnik vas bo pred slikanjem ustrezno namestil, nato pa bo zapustil prostor slikanja in za zaščitnim zidom oz. iz druge sobe sprožil slikanje. Ko rentgenski tehnik zapusti sobo, morate stati pri miru. Samo slikanje je neboleče. Po končanem slikanju je potrebno nekaj minut za razvoj slik, ki jih odčita zdravnik.

7. Koliko časa traja preiskava?

Rentgensko slikanje spodnjega uda *traja nekaj minut*, temu pa sledi še obdelava slike, ki prav tako traja nekaj minut. Samo obsevanje traja le delček sekunde.

8. Kakšne neprijetnosti lahko pričakujete?

Rentgensko slikanje spodnjega uda je *neboleča preiskava*. Ponavadi so sobe, kjer izvajajo preiskave, zaradi rentgenskih aparatov ohlajene.

9. Kakšne so nevarnosti preiskave?

Ionizirajoča sevanja, kamor spada slikanje z rentgenskimi žarki, povzročajo dve vrsti okvar, somatične in genetične. Prve se pojavijo izključno na obsevani osebi, druge na obsevani osebi pri potomcih.

Somatične oz. telesne okvare so zaradi rentgenskih pregledov pri bolnikih izredno redke in so posledica grobe kršitve pravil zaščite.

Vsako rentgensko sevanje poveča tveganje za razvoj rakaste bolezni. Vendar je pri rentgenskem slikanju spodnjega uda tveganje zelo majhno. Zaradi večje izpostavljenosti je potrebna dodatna pozornost pri zaščiti spolovil, kadar slikamo medenico ali zgornjo tretjino stegenice.

Rentgenski žarki lahko poškodujejo razvijajoči se plod, zato rentgensko slikanje v času nosečnosti, razen v nujnih primerih, odsvetujemo.

10. Kdaj bodo znani izvidi preiskave?

Izvid rentgenskega slikanja spodnjega uda je znan nekaj minut po zaključku preiskave (v nujnih primerih) ali v nekaj dneh (nenujne preiskave), ko radiolog odčita radiograme in napiše izvid.

11. Čemu bodo izvidi služili?

Izvidi rentgenskega slikanja spodnjega uda bodo služili za postavitve diagnoze nekaterih bolezni, pa tudi za spremljanje zdravljenja določenih bolezni, kot so poškodbe oz. zlomi, degenerativne bolezni, vnetja, tumorji idr. Izvidi radiogramov spodnjega uda pomagajo zdravniku tudi pri odločitvi glede nadaljnega ukrepanja, o uporabi morebitnih dodatnih preiskav, o napotitvah k usmerjenemu specialistu ali v bolnišnico zaradi nadaljnega zdravljenja.